

Nečekaně zpustlá zahrada Michala Ajvaze

AJVAZ, Michal: Lucemburská zahrada. Brno, Druhé město. 2011.

Básník, prozaik a esejist Michal Ajvaz se ani ve své nejnovější próze *Lucemburská zahrada* nedokázal vzdát řešení naléhavé filosofické problematiky. Vidí ji v ustrnulosti lidského vnímání věcí kolem sebe. Nejvíce, zdá se, trápí Ajvaze jazyk. Ten je doslova pramenem lidské neschopnosti vidět „odvrácenou stranu věcí“ a vstoupit tak do „druhého světa“. Již od novelistické prvotiny *Druhé město*, přes rozsáhlé romány, až po novelu současnou, čtenář spolu s hlavním hrdinou překračuje hranici reálného směrem k magickým a nadpřirozeným jevům. Iniciován je písmem. Běžně neškodný znak prochází proměnou v nekonečně rozvrstvené, chaoticky propletené liány fikčních světů. Takto mnohovrstevnaté již texty postmoderní literatury od devadesátých let do současnosti jsou. Doufejme ale, že autorova imaginace zase dál překročí hranice džungle z písmen a posune nás do „třetího světa“.

Vezmeme-li *Lucemburskou zahradu* jako poslední tečku za érou rozbujelé vegetace příběhů, je to tečka očekávaná (dokonce žádoucí za ucelenou výpověď). Již tradičně se zde opakuje schéma: hlavní hrdina – kontakt s neznámým písmem – spatření „pratextu“ dobrodružného příběhu, o němž referují lidské tváře a podoby věcí. To si ostatně můžeme vyzkoušet sami. Autor zariskuje a předloží nám jeden z dílčích příběhů skrze dialogy v yggurském jazyce. Tento fiktivní jazyk je nepřeložený a nepřeložitelný. Navíc je ho užito v nejnapínavější části novely, kdy Yggurští bojovníci referují o krutých bojích s neznámým zlem. O obsahu si můžeme nechat jen zdát. O atmosféře a emocích referuje autorský vypravěč. Trochu málo pro napjatého čtenáře. Čtenář zvyklý na Ajvazovu oblibu ve fragmentárnosti shovívavě pokračuje četbou zastřešujícího příběhu. Zde hlavního hrdinu Paula yggurština přivede k extatickému, výjimečnému vidění nejvšednějších skutečností, které ho obklopují. Autor však započatou vzletnost rázem utne bezduchými zápletkami známými z detektivních povídek a románů pro ženy. Úryvky z yggurského slovníčku dokonale podtrhují nejexponovanější příběh novely. Paradoxně tím, že k systematickému překládání dialogických pasáží neposlouží. Slovníček je neúplný, abecedně neuspořádaný. Co s ním? Přečíst ho prostě, jako beletrii. Tušený obsah rázem dostane výraznějších kontur: „ryvirr – bát se; monirr – otevřít; abudysirr – bloudit; tabirr – rozluštit; tam – to; val – jen; vad – k; tudd – šikmý“.

Užijme si autorovy velkorysosti, která nám v *Lucemburské zahradě* dopřává zatím největší možnost (až nutnost) vlastní konstrukce příběhů. Nejspíš za ni získal Ajvaz Magnesii literu. Navíc je to próza krátká. Tato snaha napsat minimum s maximálním sdělením zdá se být aplikací Ajvazových představ o vyprávění neomezovaném gramatickými konstrukcemi. Výsledkem je na sebe naroubovaný soubor vyprávění propojen doslova náhodně (špatným prstokladem se Paul dostal k yggurské epizodě). Strohost a fragmentárnost je nápaditým obsahem Ajvazových textů. Do jeho formální výstavby se však nehodí. Neobvyklých metafor a podrobných popisů fantaskních výjevu se autor protentokrát rozhodl vzdát.